

Συλλογή της Νομολογίας

ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ (δεύτερο τμήμα)

της 6ης Οκτωβρίου 2015*

«Προδικαστική παραπομπή — Ελεύθερη κυκλοφορία των προσώπων — Άρθρα 45 ΣΛΕΕ και 49 ΣΛΕΕ — Εργαζόμενοι — Απασχόληση στη δημόσια διοίκηση — Οδηγία 2005/36/ΕΚ — Αναγνώριση επαγγελματικών προσόντων — Έννοια “νομοθετικώς κατοχυρωμένο επάγγελμα” — Δυνατότητα συμμετοχής σε διαγωνισμό για την πρόσληψη εισηγητών (référéndaires) στο Cour de cassation (Βέλγιο)»

Στην υπόθεση C-298/14,

με αντικείμενο αίτηση προδικαστικής απόφασεως δυνάμει του άρθρου 267 ΣΛΕΕ, που υπέβαλε το Conseil d'État (Βέλγιο) με απόφαση της 15ης Μαΐου 2014, η οποία περιήλθε στο Δικαστήριο στις 16 Ιουνίου 2014, στο πλαίσιο της δίκης

Alain Brouillard

κατά

Jury du concours de recrutement de référendaires près la Cour de cassation,

État belge,

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ (δεύτερο τμήμα),

συγκείμενο από την R. Silva de Lapuerta (εισηγήτρια), πρόεδρο τμήματος, και τους J.-C. Bonichot, A. Arabadjiev, J. L. da Cruz Vilaça και K. Λυκούργο, δικαστές,

γενική εισαγγελέας: E. Sharpston

γραμματέας: V. Tourrès, υπάλληλος διοικήσεως,

έχοντας υπόψη την έγγραφη διαδικασία και κατόπιν της επ' ακροατηρίου συζητήσεως της 25ης Μαρτίου 2015,

λαμβάνοντας υπόψη τις παρατηρήσεις που υπέβαλαν:

- ο A. Brouillard,
- η Βελγική Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από τις M. Jacobs, L. Van den Broeck και C. Pochet, επικουρούμενες από τους P. Levert και P.-E. Paris, avocats,
- η Ιταλική Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από την G. Palmieri, επικουρούμενη από τον S. Fiorentino, avvocato dello Stato,

* Γλώσσα διαδικασίας: η γαλλική.

— η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, εκπροσωπούμενη από την J. Hottiaux και τον H. Støvlbæk,

αφού άκουσε τη γενική εισαγγελέα που ανέπτυξε τις προτάσεις της κατά τη συνεδρίαση της 18ης Ιουνίου 2015,

εκδίδει την ακόλουθη

Απόφαση

- 1 Η αίτηση προδικαστικής αποφάσεως αφορά την ερμηνεία των άρθρων 45 ΣΛΕΕ και 49 ΣΛΕΕ καθώς και της οδηγίας 2005/36/EK του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 7ης Σεπτεμβρίου 2005, σχετικά με την αναγνώριση των επαγγελματικών προσόντων (ΕΕ L 255, σ. 22).
- 2 Η αίτηση αυτή υποβλήθηκε στο πλαίσιο ένδικης διαφοράς μεταξύ του A. Brouillard, αφενός, και της jury du concours de recrutement de référendaires près la Cour de cassation (επιτροπής του διαγωνισμού για την πρόσληψη εισηγητών στο βελγικό Ακυρωτικό, στο εξής: επιτροπή) και του État belge (Βελγικού Δημοσίου), αφετέρου, με αντικείμενο την απόφαση της επιτροπής να απορρίψει την αίτηση του A. Brouillard για συμμετοχή στον διαγωνισμό αυτό.

Το νομικό πλαίσιο

Το δίκαιο της Ένωσης

- 3 Η αιτιολογική σκέψη 41 της οδηγίας 2005/36 προβλέπει τα ακόλουθα:
«Η παρούσα οδηγία δεν θίγει την εφαρμογή του άρθρου 39, παράγραφος 4, και του άρθρου 45 της Συνθήκης, ιδίως όσον αφορά τους συμβολαιογράφους.»
- 4 Το άρθρο 1 της οδηγίας αυτής, με επικεφαλίδα «Αντικείμενο», ορίζει τα εξής:
«Η παρούσα οδηγία θεσπίζει τους κανόνες σύμφωνα με τους οποίους το κράτος μέλος που εξαρτά την ανάληψη ή την άσκηση νομοθετικά κατοχυρωμένου επαγγέλματος, στην επικράτειά του, από την κατοχή καθορισμένων επαγγελματικών προσόντων (στο εξής αναφερόμενο ως το “κράτος μέλος υποδοχής”) αναγνωρίζει, για την ανάληψη και την άσκηση του συγκεκριμένου επαγγέλματος, τα επαγγελματικά προσόντα που έχουν αποκτηθεί σε ένα ή περισσότερα άλλα κράτη μέλη (στο εξής αναφερόμενα ως “κράτη μέλη καταγωγής”) δίνοντας στον κάτοχό τους το δικαίωμα να ασκεί εκεί αυτό το επάγγελμα.»
- 5 Το άρθρο 2 της οδηγίας αυτής, με τίτλο «Πεδίο εφαρμογής», ορίζει τα ακόλουθα:
«1. Η παρούσα οδηγία εφαρμόζεται σε κάθε υπήκοο κράτους μέλους ο οποίος επιθυμεί να ασκήσει νομοθετικά κατοχυρωμένο επάγγελμα σε κράτος μέλος άλλο από εκείνο όπου απέκτησε τα επαγγελματικά προσόντα του είτε ως αυτοαπασχολούμενος είτε ως μισθωτός, συμπεριλαμβανομένων των ασκούντων ελευθέρια επαγγέλματα.
[...]»

6 Το άρθρο 3 της οδηγίας 2005/36, που φέρει τον τίτλο «Ορισμοί», έχει ως εξής:

«1. Για τους σκοπούς της παρούσας οδηγίας νοούνται:

- α) ως “νομοθετικά κατοχυρωμένο επάγγελμα”, η επαγγελματική δραστηριότητα ή το σύνολο επαγγελματικών δραστηριοτήτων των οποίων η ανάληψη, η άσκηση ή ένας από τους όρους άσκησης εξαρτάται άμεσα ή έμμεσα, δυνάμει νομοθετικών, κανονιστικών ή διοικητικών διατάξεων, από την κατοχή καθορισμένων επαγγελματικών προσόντων· ειδικότερα, όρο άσκησης συνιστά η χρήση επαγγελματικού τίτλου που περιορίζεται, βάσει νομοθετικών, κανονιστικών ή διοικητικών διατάξεων, μόνο σε όποιον κατέχει συγκεκριμένο επαγγελματικό προσόν. Όταν η ανωτέρω φράση δεν έχει εφαρμογή, επάγγελμα αναφερόμενο στην παράγραφο 2 εξομοιώνεται προς νομοθετικά κατοχυρωμένο επάγγελμα·
- β) ως “επαγγελματικά προσόντα”, τα προσόντα που πιστοποιούνται από τίτλο εκπαίδευσης, από βεβαίωση επάρκειας που αναφέρεται στο άρθρο 11, στοιχείο α’), [σημείο] i, ή/και από επαγγελματική πείρα·
- γ) ως “τίτλος εκπαίδευσης”, τα διπλώματα, πιστοποιητικά και άλλοι τίτλοι που χορηγούνται από αρχή κράτους μέλους, η οποία έχει οριστεί σύμφωνα με τις νομοθετικές, κανονιστικές ή διοικητικές διατάξεις του εν λόγω κράτους, και βεβαιώνουν επιτυχώς περατωθείσα επαγγελματική εκπαίδευση που έχει αποκτηθεί, κατά κύριο λόγο, στην Κοινότητα. Όταν η ανωτέρω φράση δεν έχει εφαρμογή, τίτλος εκπαίδευσης αναφερόμενος στην παράγραφο 3 εξομοιώνεται προς τίτλο εκπαίδευσης·

[...]

- ε) ως “νομοθετικά κατοχυρωμένη εκπαίδευση”, κάθε εκπαίδευση η οποία είναι άμεσα προσανατολισμένη στην άσκηση συγκεκριμένου επαγγέλματος και συνίσταται σε κύκλο σπουδών που ενδεχομένως συμπληρώνεται από επαγγελματική εκπαίδευση και κατάρτιση, πρακτική άσκηση ή άσκηση του επαγγέλματος.

[...]»

7 Το άρθρο 4 της ίδιας οδηγίας, το οποίο επιγράφεται «Αποτελέσματα της αναγνώρισης», προβλέπει τα εξής:

«1. Η αναγνώριση των επαγγελματικών προσόντων από το κράτος μέλος υποδοχής παρέχει στον δικαιούχο τη δυνατότητα να αποκτήσει, στο εν λόγω κράτος μέλος, πρόσβαση στο ίδιο επάγγελμα για το οποίο διαθέτει τα προσόντα στο κράτος μέλος καταγωγής, και να το ασκεί στο κράτος μέλος υποδοχής υπό τις ίδιες προϋποθέσεις όπως και οι υπήκοοί του.

2. Για τους σκοπούς της παρούσας οδηγίας, το επάγγελμα που επιθυμεί να ασκήσει ο αιτών στο κράτος μέλος υποδοχής είναι το ίδιο με εκείνο για το οποίο διαθέτει τα προσόντα στο κράτος μέλος καταγωγής, εφόσον οι καλυπτόμενες δραστηριότητες είναι συγκρίσιμες.»

8 Το άρθρο 13 της εν λόγω οδηγίας, με τίτλο «Προϋποθέσεις αναγνώρισης», ορίζει τα εξής:

«1. Εάν σε ένα κράτος μέλος υποδοχής απαιτείται για την ανάληψη ή την άσκηση νομοθετικά κατοχυρωμένου επαγγέλματος η κατοχή συγκεκριμένων επαγγελματικών προσόντων, η αρμόδια αρχή του εν λόγω κράτους μέλους παρέχει τη δυνατότητα ανάληψης του οικείου επαγγέλματος και της άσκησης του, υπό τους ίδιους όρους με εκείνους που ισχύουν για τους υπηκόους του, στους αιτούντες που είναι κάτοχοι της βεβαίωσης επάρκειας ή του τίτλου εκπαίδευσης που απαιτείται από άλλο κράτος μέλος για την ανάληψη ή την άσκηση του ίδιου επαγγέλματος στην επικράτειά του.

[...]»

Το βελγικό δίκαιο

- 9 Το άρθρο 135 bis του Code judiciaire (κώδικα οργανισμού δικαστηρίων) ορίζει τα εξής:

«Το Cour de cassation επικουρείται από “référéndaires” (εισηγητές), των οποίων ο ελάχιστος αριθμός είναι πέντε και ο μέγιστος τριάντα, και καθορίζεται από τον Υπουργό Δικαιοσύνης.

Ο Πρόεδρος και ο Εισαγγελέας του Cour de cassation καθορίζουν από κοινού τον αριθμό των εισηγητών των οποίων αντιστοίχως προΐστανται.

Οι εισηγητές προετοιμάζουν το έργο των δικαστών και των μελών της εισαγγελίας· μετέχουν στις εργασίες τεκμηριώσεως και στη μετάφραση και δημοσίευση των αποφάσεων, καθώς και στην εναρμόνιση των κειμένων στη γαλλική και στην ολλανδική γλώσσα.»

- 10 Το άρθρο 259 duodécies του εν λόγω κώδικα προβλέπει τα εξής:

«Για να μπορεί να διοριστεί εισηγητής στο Cour de cassation, ο υποψήφιος πρέπει να έχει συμπληρώσει το εικοστό πέμπτο έτος της ηλικίας του και να κατέχει διδακτορικό, μεταπτυχιακό ή πτυχιακό τίτλο νομικών σπουδών.

Η κατάταξη των επιτυχόντων υποψηφίων με σκοπό τον διορισμό τους πραγματοποιείται κατόπιν διαγωνισμού.

Το Cour de cassation καθορίζει την εξεταστέα ύλη των διαγωνισμών αναλόγως των υπηρεσιακών αναγκών. Καθορίζει τους όρους των διαγωνισμών και συστήνει τις αντίστοιχες επιτροπές.

Κάθε επιτροπή αποτελείται, στη βάση της γλωσσικής ισοτιμίας, από δύο μέλη του Cour de cassation που ορίζονται από τον Πρόεδρο του Cour de cassation, από δύο μέλη της εισαγγελίας που ορίζονται από τον Εισαγγελέα του Cour de cassation και από τέσσερα εξωτερικά πρόσωπα που ορίζονται από την Α. Μ. κατόπιν επιλογής από δύο καταλόγους που περιλαμβάνουν έκαστος τέσσερις υποψηφίους και έχουν καταρτιστεί, στη βάση της γλωσσικής ισοτιμίας, αντιστοίχως από τον Πρόεδρο και τον Εισαγγελέα του Cour de cassation.

Τα αποτελέσματα του διαγωνισμού ισχύουν για διάρκεια (έξι) ετών.»

- 11 Το άρθρο 259 terdecies του εν λόγω κώδικα έχει ως εξής:

«Οι εισηγητές διορίζονται από την Α. Μ. για δοκιμαστική υπηρεσία τριών ετών βάσει της κατατάξεως κατά το άρθρο 259 duodécies. Μετά την πάροδο των τριών ετών και με την επιφύλαξη αντίθετης αποφάσεως της Α. Μ., ο διορισμός καθίσταται οριστικός, προτάσει και μόνο, αναλόγως της περιπτώσεως, του Προέδρου ή του Εισαγγελέα, το αργότερο κατά το τρίτο τρίμηνο του τρίτου έτους της δοκιμαστικής υπηρεσίας.

Ο Πρόεδρος του Cour de cassation και ο Εισαγγελέας του Cour de cassation ορίζουν από κοινού τους δόκιμους εισηγητές και τους οριστικώς διορισθέντες εισηγητές των οποίων αντιστοίχως προΐστανται.»

Η διαφορά της κύριας δίκης και τα προδικαστικά ερωτήματα

- 12 Ο Α. Brouillard, Βέλγος πολίτης, εργάζεται στην υπηρεσία τεκμηρίωσης και εναρμονίσεως κειμένων του Cour de cassation. Είναι κάτοχος πτυχίου (licence) στη μετάφραση, διπλώματος διετών σπουδών (candidature) στη νομική, διπλώματος ειδικεύσεως (diplôme d'études spécialisées) στα ανθρώπινα δικαιώματα, που έχει αποκτήσει από βελγικό πανεπιστήμιο, καθώς και μεταπτυχιακού διπλώματος επαγγελματικής κατευθύνσεως (master) στη νομική και οικονομική επιστήμη και διοίκηση επιχειρήσεων, κατεύθυνση ιδιωτικό δίκαιο, ειδίκευση μετάφραση νομικών κειμένων, που έχει αποκτήσει από το πανεπιστήμιο του Poitiers (Γαλλία) (στο εξής: μεταπτυχιακό δίπλωμα επαγγελματικής κατευθύνσεως), στο πλαίσιο φοιτήσεως εξ αποστάσεως.
- 13 Στις 24 Μαΐου 2011 ο Α. Brouillard υπέβαλε αίτηση συμμετοχής στον διαγωνισμό για την πρόσληψη εισηγητών στο Cour de cassation.
- 14 Στις 23 Ιουνίου 2011 ζήτησε από την Communauté française de Belgique να αναγνωρίσει την πλήρη ισοτιμία του μεταπτυχιακού διπλώματός του επαγγελματικής κατευθύνσεως με τον τίτλο του μεταπτυχιακού διπλώματος (master 2) κατά το βελγικό δίκαιο.
- 15 Στις 6 Σεπτεμβρίου 2011 ο Πρόεδρος του Cour de cassation γνωστοποίησε στον Α. Brouillard την απόφαση της επιτροπής του διαγωνισμού να απορρίψει ως απαράδεκτη την αίτηση συμμετοχής του, επισημαίνοντας ότι για να διοριστεί σε θέση εισηγητή στο Cour de cassation ο υποψήφιος έπρεπε να είναι κάτοχος διδακτορικού, μεταπτυχιακού ή πτυχιακού τίτλου νομικών σπουδών χορηγηθέντος από βελγικό πανεπιστήμιο, ώστε να διασφαλιστεί ότι ο υποψήφιος έχει τις απαιτούμενες ικανότητες για την άσκηση του εν λόγω επαγγέλματος στο Βέλγιο. Στην ως άνω απόφαση, η επιτροπή του διαγωνισμού επισήμανε ότι ο Α. Brouillard δεν πληρούσε τη συγκεκριμένη προϋπόθεση, διότι η Communauté française de Belgique δεν είχε αναγνωρίσει την ισοτιμία του μεταπτυχιακού διπλώματός του επαγγελματικής κατευθύνσεως με διδακτορικό, μεταπτυχιακό ή πτυχιακό τίτλο νομικών σπουδών απονεμόμενο στο Βέλγιο, και διότι ο ίδιος δεν είχε παρακολουθήσει σε βελγικό πανεπιστήμιο ισότιμο πρόγραμμα σπουδών.
- 16 Στις 27 Οκτωβρίου 2011 η Communauté française de Belgique απέρριψε την αίτηση του Α. Brouillard να αναγνωριστεί το μεταπτυχιακό δίπλωμά του επαγγελματικής κατευθύνσεως ως ισότιμο προς τον ακαδημαϊκό τίτλο του μεταπτυχιακού διπλώματος ειδικεύσεως στις νομικές σπουδές και απλώς αναγνώρισε την ισοτιμία του προς τον γενικό ακαδημαϊκό τίτλο του μεταπτυχιακού διπλώματος. Η εν λόγω απορριπτική απόφαση στηριζόταν σε αρνητική γνωμοδότηση του συμβουλίου αναγνωρίσεως ισοτιμίας τίτλων, τομέας νομικών σπουδών και εγκληματολογίας, της Communauté française de Belgique, και είχε την εξής αιτιολογία:

«

- Η κατοχή διπλώματος νομικών σπουδών πιστοποιεί ότι ο κάτοχός του διαθέτει τις ικανότητες και τις τεχνικές γνώσεις που συνδέονται με τα ειδικά χαρακτηριστικά της έννομης τάξεως στο πλαίσιο της οποίας χορηγήθηκε το συγκεκριμένο δίπλωμα· ως εκ τούτου, η παρακολούθηση τέτοιων σπουδών στην αλλοδαπή δεν ανταποκρίνεται στις απαιτήσεις των νομικών σχολών στην Communauté française de Belgique, οι οποίες εκπαιδεύουν τους φοιτητές τους ως νομικούς στο πλαίσιο της βελγικής έννομης τάξεως.
- Ορισμένη από τη διδακτική ύλη που είναι απαραίτητη για την ολοκλήρωση των δεύτερου κύκλου νομικών σπουδών στην Communauté française de Belgique (περιλαμβανομένων του ενοχικού δικαίου, του δικαίου των συμβάσεων, του διοικητικού δικαίου, του εργατικού και κοινωνικοασφαλιστικού δικαίου...) δεν διδάχθηκε στο πλαίσιο του προγράμματος [του μεταπτυχιακού διπλώματος επαγγελματικής κατευθύνσεως] του οποίου ζητείται η ισότιμη αναγνώριση.»

- 17 Η ομοσπονδιακή δημόσια υπηρεσία Justice δημοσίευσε ανακοίνωση με την οποία γνωστοποιούνταν ότι, με βασιλικά διατάγματα της 20ής Σεπτεμβρίου 2012, διορίστηκαν τρεις εισηγητές στο Cour de cassation για δοκιμαστική υπηρεσία τριών ετών (*Moniteur belge* της 28ης Σεπτεμβρίου 2012, σ. 59905).
- 18 Με δύο αιτήσεις ακυρώσεως που άσκησε ενώπιον του αιτούντος δικαστηρίου, ο A. Brouillard ζήτησε την ακύρωση της αποφάσεως της επιτροπής και των προαναφερθέντων βασιλικών διαταγμάτων.
- 19 Υπ' αυτές τις συνθήκες, το Conseil d'État αποφάσισε να αναστείλει την ενώπιόν του διαδικασία και να υποβάλει στο Δικαστήριο τα ακόλουθα προδικαστικά ερωτήματα:
- «1) Πρέπει τα άρθρα 45 ΣΛΕΕ και 49 ΣΛΕΕ, καθώς και η οδηγία 2005/36 να ερμηνευθούν υπό την έννοια ότι έχουν εφαρμογή σε περίπτωση κατά την οποία Βέλγος πολίτης, κάτοικος Βελγίου, ο οποίος δεν έχει ασκήσει επαγγελματική δραστηριότητα σε άλλο κράτος μέλος, επικαλείται προς στήριξη της αιτήσεώς του συμμετοχής σε διαγωνισμό για την πρόσληψη εισηγητών στο βελγικό Cour de cassation δίπλωμα το οποίο του χορηγήθηκε από γαλλικό πανεπιστήμιο, και συγκεκριμένα [μεταπτυχιακό δίπλωμα επαγγελματικής κατευθύνσεως], που χορηγήθηκε στις 22 Νοεμβρίου 2010 από το γαλλικό πανεπιστήμιο του Poitiers;
 - 2) Εμπίπτει στα νομοθετικώς κατοχυρωμένα επαγγέλματα κατά την έννοια του άρθρου 3 της οδηγίας 2005/36 η θέση του εισηγητή στο βελγικό Cour de cassation, ο διορισμός στην οποία, κατά το άρθρο 259 duodécies του code judiciaire, εξαρτάται από την προϋπόθεση κατοχής διδακτορικού, μεταπτυχιακού ή πτυχιακού τίτλου νομικών σπουδών;
 - 3) Συνιστά η θέση του εισηγητή στο Cour de cassation, της οποίας τα καθήκοντα ορίζονται στο άρθρο 135 bis του code judiciaire, θέση απασχολήσεως στη δημόσια διοίκηση, κατά την έννοια του άρθρου 45, παράγραφος 4, ΣΛΕΕ, με αποτέλεσμα το τελευταίο άρθρο να αποκλείει την εφαρμογή των άρθρων 45 και 49 ΣΛΕΕ, καθώς και της οδηγίας 2005/36;
 - 4) Σε περίπτωση που τα άρθρα 45 ΣΛΕΕ και 49 ΣΛΕΕ, καθώς και η οδηγία 2005/36 [...] έχουν εφαρμογή εν προκειμένω, πρέπει οι κανόνες αυτοί να ερμηνευθούν υπό την έννοια ότι αντιτίθενται στη δυνατότητα της επιτροπής του διαγωνισμού για την πρόσληψη εισηγητών στο Cour de cassation να εξαρτήσει τη συμμετοχή στον διαγωνισμό αυτόν από την κατοχή διδακτορικού, μεταπτυχιακού ή πτυχιακού τίτλου νομικών σπουδών χορηγηθέντος από βελγικό πανεπιστήμιο ή από την αναγνώριση εκ μέρους της Communauté française de Belgique, η οποία είναι αρμόδια για θέματα εκπαίδευσής, της ακαδημαϊκής ισοτιμίας του μεταπτυχιακού διπλώματος που απέκτησε ο αιτών από το γαλλικό πανεπιστήμιο του Poitiers, με διδακτορικό, μεταπτυχιακό ή πτυχιακό τίτλο νομικών σπουδών που χορηγείται από βελγικό πανεπιστήμιο;
 - 5) Αν τα άρθρα 45 και 49 ΣΛΕΕ, καθώς και η οδηγία 2005/36 έχουν εφαρμογή εν προκειμένω, πρέπει οι κανόνες αυτοί να ερμηνευθούν υπό την έννοια ότι επιβάλλουν στην επιτροπή του διαγωνισμού για την πρόσληψη εισηγητών στο Cour de cassation να συγκρίνει τα προσόντα του ενδιαφερομένου, όπως προκύπτουν από τα διπλώματα και από την επαγγελματική πείρα του, με εκείνα που παρέχει ο διδακτορικός, μεταπτυχιακός ή πτυχιακός τίτλος νομικών σπουδών που χορηγούν τα βελγικά πανεπιστήμια και να του επιβάλει, ενδεχομένως, κάποιο από τα αντισταθμιστικά μέτρα που προβλέπει το άρθρο 14 της οδηγίας 2005/36;»

Επί του αιτήματος επαναλήψεως της προφορικής διαδικασίας

- 20 Μετά την ανάπτυξη των προτάσεων της γενικής εισαγγελέα, ο αιτών της κύριας δίκης ζήτησε, με υπόμνημα της 17ης Αυγούστου 2015, από το Δικαστήριο να επαναλάβει την προφορική διαδικασία. Στο πλαίσιο αυτό, ο A. Brouillard διατείνεται, κατ' ουσίαν, ότι σε ορισμένες γλωσσικές αποδόσεις της αιτήσεως προδικαστικής αποφάσεως και των προτάσεων της γενικής εισαγγελέα έχουν εμφιλοχωρήσει

σφάλματα καθώς και ότι υφίσταται κίνδυνος η απόφαση του Δικαστηρίου στην εξεταζόμενη υπόθεση και η απόφαση του Γενικού Δικαστηρίου στην υπόθεση Brouillard κατά Δικαστηρίου (T-420/13, EU:T:2015:633) να είναι αντιφατικές στην περίπτωση που δεν του παρασχεθεί η δυνατότητα να υποστηρίξει ότι στις εν λόγω προτάσεις έχει, κατ' αυτόν, παραλειφθεί η σε βάθος εξέταση του ζητήματος της «αναγνωρίσεως της αποκτηθείσας πείρας» την οποία επικαλείται σε αμφότερες τις υποθέσεις.

- 21 Υπενθυμίζεται ότι, κατά το άρθρο 83 του Κανονισμού Διαδικασίας του Δικαστηρίου, αυτό μπορεί, αφού ακούσει τον γενικό εισαγγελέα, να διατάξει την επανάληψη της προφορικής διαδικασίας, ιδίως αν κρίνει ότι δεν έχει διαφωτισθεί επαρκώς, ή όταν ένας διάδικος, μετά τη λήξη της διαδικασίας αυτής, επικαλείται νέο πραγματικό περιστατικό δυνάμενο να ασκήσει αποφασιστική επιρροή επί της αποφάσεως του Δικαστηρίου, ή ακόμα όταν, προς επίλυση της διαφοράς, το Δικαστήριο χρειάζεται να στηριχθεί σε επιχείρημα επί του οποίου δεν διεξήχθη συζήτηση μεταξύ των διαδίκων ή των κατά το άρθρο 23 του Οργανισμού του Δικαστηρίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης ενδιαφερομένων.
- 22 Το Δικαστήριο εκτιμά ότι εν προκειμένω δεν συντρέχει κανένας λόγος να διαταχθεί η επανάληψη της προφορικής διαδικασίας, δεδομένου ότι η επιχειρηματολογία του A. Brouillard δεν έχει σχέση, ιδίως, με καμία από τις περιπτώσεις που απαριθμούνται στην εν λόγω διάταξη του Κανονισμού Διαδικασίας.
- 23 Κατά συνέπεια, η αίτηση επαναλήψεως της προφορικής διαδικασίας πρέπει να απορριφθεί.

Επί των προδικαστικών ερωτημάτων

Επί του πρώτου και του τρίτου προδικαστικού ερωτήματος

- 24 Με το πρώτο και το τρίτο προδικαστικό ερώτημα, που επιβάλλεται να εξεταστούν από κοινού, το αιτούν δικαστήριο ζητεί, κατ' ουσίαν, να διευκρινιστεί, αφενός, αν τα άρθρα 45 ΣΛΕΕ και 49 ΣΛΕΕ έχουν εφαρμογή σε περίπτωση, όπως η επίμαχη στην υπόθεση της κύριας δίκης, στην οποία πολίτης κράτους μέλους, που κατοικεί και εργάζεται στο κράτος μέλος αυτό, είναι κάτοχος αποκτηθέντος σε άλλο κράτος μέλος διπλώματος το οποίο επικαλείται για να του επιτραπεί να μετάσχει σε διαγωνισμό για την πρόσληψη εισηγητών στο Cour de cassation του πρώτου κράτους μέλους, και, αφετέρου, αν η περίπτωση αυτή εμπίπτει στο άρθρο 45, παράγραφος 4, ΣΛΕΕ.
- 25 Συναφώς, επισημαίνεται ευθύς εξαρχής ότι το άρθρο 49 ΣΛΕΕ, το οποίο αφορά την πρόσβαση σε μη μισθωτές δραστηριότητες και την άσκησή τους, δεν είναι εφαρμοστέο στη διαφορά της κύριας δίκης.
- 26 Όσον αφορά το άρθρο 45 ΣΛΕΕ, κατά πρώτο λόγο, ασφαλώς από πάγια νομολογία προκύπτει ότι οι διατάξεις της Συνθήκης ΛΕΕ περί ελεύθερης κυκλοφορίας των προσώπων δεν εφαρμόζονται στις δραστηριότητες οι οποίες δεν έχουν καμία σχέση με οποιαδήποτε από τις καλυπτόμενες από το δίκαιο της Ένωσης καταστάσεις και των οποίων όλα τα κρίσιμα στοιχεία περιορίζονται στο εσωτερικό ενός και μόνο κράτους μέλους (βλ. αποφάσεις López Brea και Hidalgo Palacios, C-330/90 και C-331/90, EU:C:1992:39, σκέψη 7, καθώς και Uecker και Jaquet, C-64/96 και C-65/96, EU:C:1997:285, σκέψη 16).
- 27 Εντούτοις, το Δικαστήριο έχει κρίνει ότι η ελεύθερη κυκλοφορία των προσώπων δεν θα υλοποιούνταν πλήρως αν τα κράτη μέλη μπορούσαν να αρνούνται την υπαγωγή στις εν λόγω διατάξεις των πολιτών τους εκείνων οι οποίοι έχουν κάνει χρήση των δυνατοτήτων που προβλέπονται από το δίκαιο της Ένωσης και οι οποίοι έχουν αποκτήσει, χάρη στις τελευταίες, επαγγελματικά προσόντα σε κράτος μέλος διαφορετικό από εκείνο του οποίου έχουν την ιθαγένεια. Η ίδια λογική ισχύει επίσης στην περίπτωση που πολίτης ορισμένου κράτους μέλους έχει αποκτήσει σε άλλο κράτος μέλος

συμπληρωματικό των βασικών του σπουδών επαγγελματικό τίτλο του οποίου προτίθεται να κάνει χρήση μετά την επιστροφή του στο κράτος καταγωγής του (βλ. απόφαση Kraus, C-19/92, EU:C:1993:125, σκέψεις 16 και 17).

- 28 Εν προκειμένω, ο A. Brouillard επικαλείται, στο κράτος μέλος του οποίου είναι πολίτης, πανεπιστημιακό δίπλωμα που απέκτησε σε άλλο κράτος μέλος.
- 29 Επομένως, δεν μπορεί να μην γίνει δεκτή η υπαγωγή του στις διατάξεις της Συνθήκης ΛΕΕ περί ελεύθερης κυκλοφορίας των προσώπων. Το γεγονός ότι το δίπλωμα αυτό χορηγήθηκε κατόπιν φοιτήσεως εξ αποστάσεως δεν ασκεί επιρροή συναφώς.
- 30 Κατά δεύτερο λόγο, το άρθρο 45, παράγραφος 4, ΣΛΕΕ ορίζει ότι οι διατάξεις του άρθρου αυτού δεν εφαρμόζονται προκειμένου περί απασχολήσεως στη δημόσια διοίκηση.
- 31 Εντούτοις, η εξαίρεση αυτή αφορά μόνο την πρόσβαση πολιτών άλλων κρατών μελών σε ορισμένες θέσεις της δημοσίας διοικήσεως (βλ. αποφάσεις Βουγιούκας, C-443/93, EU:C:1995:394, σκέψη 19· Grahame και Hollanders, C-248/96, EU:C:1997:543, σκέψη 32· Schöning-Κουγεβετοπούλου, C-15/96, EU:C:1998:3, σκέψη 13, καθώς και Österreichischer Gewerkschaftsbund, C-195/98, EU:C:2000:655, σκέψη 36).
- 32 Πράγματι, η προαναφερθείσα διάταξη λαμβάνει υπόψη το θεμιτό συμφέρον των κρατών μελών να επιφυλάσσουν στους πολίτες τους ένα σύνολο θέσεων απασχολήσεως οι οποίες έχουν σχέση με την άσκηση της δημοσίας εξουσίας και με τη διαφύλαξη των γενικών συμφερόντων (βλ. αποφάσεις Επιτροπή κατά Βελγίου, 149/79, EU:C:1980:297, σκέψη 19, και Βουγιούκας, C-443/93, EU:C:1995:394, σκέψη 20).
- 33 Από τα ανωτέρω προκύπτει ότι, ανεξαρτήτως του αν η θέση την οποία επιθυμεί να καταλάβει ο A. Brouillard εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής του άρθρου 45, παράγραφος 4, ΣΛΕΕ, η διάταξη αυτή δεν είναι εφαρμοστέα σε περίπτωση όπως η επίμαχη στην υπόθεση της κύριας δίκης, δεδομένου ότι ο A. Brouillard επιθυμεί την πρόσβαση σε θέση απασχολήσεως στη δημόσια διοίκηση του κράτους μέλους του οποίου είναι πολίτης.
- 34 Επομένως, στο πρώτο και στο τρίτο προδικαστικό ερώτημα πρέπει να δοθεί η απάντηση ότι το άρθρο 45 ΣΛΕΕ έχει την έννοια ότι, αφενός, έχει εφαρμογή σε περίπτωση, όπως η επίμαχη στην υπόθεση της κύριας δίκης, στην οποία πολίτης κράτους μέλους, που κατοικεί και εργάζεται στο κράτος μέλος αυτό, είναι κάτοχος αποκτηθέντος σε άλλο κράτος μέλος διπλώματος το οποίο επικαλείται για να του επιτραπεί να μετάσχει σε διαγωνισμό για την πρόσληψη εισηγητών στο Cour de cassation του πρώτου κράτους μέλους, και, αφετέρου, ότι η περίπτωση αυτή δεν εμπίπτει στο άρθρο 45, παράγραφος 4, ΣΛΕΕ.

Επί του δεύτερου προδικαστικού ερωτήματος

- 35 Με το δεύτερο προδικαστικό ερώτημα, το αιτούν δικαστήριο ζητεί να διευκρινιστεί αν η θέση του εισηγητή στο Cour de cassation αποτελεί «νομοθετικώς κατοχυρωμένο επάγγελμα» κατά την έννοια της οδηγίας 2005/36.
- 36 Υπενθυμίζεται ότι ο ορισμός της έννοιας «νομοθετικώς κατοχυρωμένο επάγγελμα», κατά την οδηγία 2005/36, εμπίπτει στο δίκαιο της Ένωσης (βλ. αποφάσεις Rubino, C-586/08, EU:C:2009:801, σκέψη 23, καθώς και Peñarroja Fa, C-372/09 και C-373/09, EU:C:2011:156, σκέψη 27).

- 37 Δυνάμει του άρθρου 3, παράγραφος 1, στοιχείο α', της οδηγίας αυτής, η έννοια του «νομοθετικώς κατοχυρωμένου επαγγέλματος» αφορά την επαγγελματική δραστηριότητα ή το σύνολο επαγγελματικών δραστηριοτήτων των οποίων η ανάληψη, η άσκηση ή ένας από τους όρους ασκήσεως εξαρτάται άμεσα ή έμμεσα, δυνάμει νομοθετικών, κανονιστικών ή διοικητικών διατάξεων, από την κατοχή καθορισμένων επαγγελματικών προσόντων.
- 38 Όπως επισήμανε η γενική εισαγγελέας στα σημεία 53 έως 55 των προτάσεών της, από το άρθρο 3, παράγραφος 1, στοιχεία β', γ' και ε', της οδηγίας 2005/36 προκύπτει ότι η έννοια «καθορισμένα επαγγελματικά προσόντα», που περιλαμβάνεται στο άρθρο 3, παράγραφος 1, στοιχείο α', της οδηγίας αυτής, δεν αφορά κάθε είδους προσόντα που πιστοποιούνται με τίτλο γενικής εκπαίδευσεως, αλλά προσόντα τα οποία αντιστοιχούν σε τίτλο εκπαίδευσεως που είναι ειδικώς σχεδιασμένος με σκοπό την προετοιμασία των κατόχων του για την άσκηση συγκεκριμένου επαγγέλματος.
- 39 Εν προκειμένω, οι τίτλοι εκπαίδευσεως που απαιτούνται δυνάμει του άρθρου 259 duodecies του code judiciaire για την πρόσβαση σε θέση εισηγητή στο Cour de cassation δεν αποσκοπούν ειδικώς στην προετοιμασία των κατόχων των τίτλων αυτών για την άσκηση των καθηκόντων της εν λόγω θέσεως, αλλά καθιστούν δυνατή την πρόσβαση σε ευρύ φάσμα νομικών επαγγελμάτων.
- 40 Επομένως, οι τίτλοι αυτοί δεν συνεπάγονται την απόκτηση «καθορισμένων επαγγελματικών προσόντων», κατά την έννοια του άρθρου 3, παράγραφος 1, στοιχείο α', της οδηγίας 2005/36, από την κατοχή των οποίων εξαρτάται η ανάληψη ή η άσκηση των καθηκόντων εισηγητή στο Cour de cassation.
- 41 Εξάλλου, οι σχετικές με την ως άνω θέση διατάξεις έχουν λιγότερες ομοιότητες με κανόνες που διέπουν ορισμένο επάγγελμα αυτό καθαυτό απ' ό,τι με κανόνες που αφορούν θέση εντός δικαιοδοτικού οργάνου.
- 42 Κατά συνέπεια, η εν λόγω θέση δεν αποτελεί «νομοθετικώς κατοχυρωμένο επάγγελμα» κατά την έννοια της οδηγίας 2005/36, με αποτέλεσμα η τελευταία να μην τυγχάνει εφαρμογής στην περίπτωση της κύριας δίκης.
- 43 Το γεγονός ότι οι εισηγητές στο Cour de cassation διορίζονται κατόπιν διαγωνισμού, η ύλη του οποίου καθορίζεται αναλόγως των υπηρεσιακών αναγκών και τα αποτελέσματα του οποίου ισχύουν για έξι έτη, δεν ασκεί επιρροή στην ως άνω εκτίμηση. Πράγματι, το Δικαστήριο έχει κρίνει ότι η επιτυχής συμμετοχή σε διαδικασία η οποία αποσκοπεί στην επιλογή προκαθορισμένου αριθμού υποψηφίων βάσει συγκριτικής αξιολογήσεώς τους και όχι κατ' εφαρμογή γενικών και αφηρημένων κριτηρίων και η οποία συνεπάγεται την απόκτηση τίτλου περιορισμένης χρονικής ισχύος δεν μπορεί να χαρακτηριστεί ως επαγγελματικό προσόν, κατά την έννοια του άρθρου 3, παράγραφος 1, στοιχείο β', της οδηγίας 2005/36 (βλ. απόφαση Rubino, C-586/08, EU:C:2009:801, σκέψη 32).
- 44 Η ίδια διαπίστωση ισχύει και για το γεγονός ότι, κατά τις διατάξεις του code judiciaire, ο διορισμός εισηγητών στο Cour de cassation οριστικοποιείται μόνο κατόπιν τριετούς δοκιμαστικής υπηρεσίας. Πράγματι, από τις διατάξεις αυτές και από τις εξηγήσεις που παρέσχε η Βελγική Κυβέρνηση κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση προκύπτει ότι η ως άνω υπηρεσία εξομοιώνεται με περίοδο δοκιμής μετά το πέρας της οποίας είναι δυνατό να αποφασιστεί ότι ο διορισμός δεν θα οριστικοποιηθεί. Επομένως, η ως άνω δοκιμαστική υπηρεσία δεν συνιστά περίοδο εκπαίδευσεως που θα ήταν αναγκαία για την άσκηση των καθηκόντων του εισηγητή στο Cour de cassation.
- 45 Επομένως, στο δεύτερο προδικαστικό ερώτημα πρέπει να δοθεί η απάντηση ότι η οδηγία 2005/36 έχει την έννοια ότι η θέση του εισηγητή στο Cour de cassation δεν αποτελεί «νομοθετικώς κατοχυρωμένο επάγγελμα» κατά την έννοια της οδηγίας αυτής.

Επί του τέταρτου και του πέμπτου προδικαστικού ερωτήματος

- 46 Δεδομένων των απαντήσεων που δόθηκαν στο πρώτο, δεύτερο και τρίτο προδικαστικό ερώτημα, το τέταρτο και το πέμπτο προδικαστικό ερώτημα πρέπει να εξεταστούν μόνον υπό το πρίσμα του άρθρου 45 ΣΛΕΕ.
- 47 Με το τέταρτο και το πέμπτο προδικαστικό ερώτημα, το αιτούν δικαστήριο ζητεί, κατ' ουσίαν, να διευκρινιστεί αν το άρθρο 45 ΣΛΕΕ έχει την έννοια ότι αντιτίθεται στη δυνατότητα της επιτροπής διαγωνισμού για την πρόσληψη εισηγητών σε δικαστήριο ορισμένου κράτους μέλους, οσάκις αυτή εξετάζει αίτηση πολίτη του εν λόγω κράτους μέλους για συμμετοχή στον ως άνω διαγωνισμό, να εξαρτά τη συμμετοχή αυτή από την κατοχή των διπλωμάτων που απαιτούνται δυνάμει της νομοθεσίας του συγκεκριμένου κράτους μέλους ή από την αναγνώριση της ακαδημαϊκής ισοτιμίας μεταπτυχιακού διπλώματος χορηγηθέντος από πανεπιστήμιο άλλου κράτους μέλους, χωρίς να λάβει υπόψη το σύνολο των διπλωμάτων, πιστοποιητικών και λοιπών τίτλων καθώς και τη σχετική επαγγελματική πείρα του ενδιαφερομένου, και να προβεί σε συγκριτική εξέταση των πιστοποιούμενων με τα ανωτέρω επαγγελματικών προσόντων και των αντίστοιχων προσόντων που απαιτεί η προαναφερθείσα νομοθεσία.
- 48 Υπενθυμίζεται συναφώς ότι, ελλείψει εναρμονίσεως των προϋποθέσεων προσβάσεως σε ορισμένο επάγγελμα, τα κράτη μέλη δύνανται να καθορίζουν τις γνώσεις και τα προσόντα που απαιτούνται για την άσκηση του επαγγέλματος αυτού και να απαιτούν την προσκόμιση διπλώματος που να πιστοποιεί ότι ο ενδιαφερόμενος διαθέτει τις σχετικές γνώσεις και τα σχετικά προσόντα (βλ. αποφάσεις Βλασσοπούλου, C-340/89, EU:C:1991:193, σκέψη 9, και Peśla, C-345/08, EU:C:2009:771, σκέψη 34).
- 49 Δεδομένου ότι, μέχρι σήμερα, οι προϋποθέσεις προσβάσεως στη θέση του εισηγητή σε δικαστήριο ορισμένου κράτους μέλους δεν έχουν αποτελέσει αντικείμενο εναρμονίσεως σε επίπεδο Ένωσης, τα κράτη μέλη εξακολουθούν να είναι αρμόδια για τον καθορισμό των προϋποθέσεων αυτών.
- 50 Από τα ανωτέρω έπεται ότι, εν προκειμένω, το δίκαιο της Ένωσης δεν αντιτίθεται στη δυνατότητα της βελγικής νομοθεσίας να εξαρτά την πρόσβαση στη θέση του εισηγητή στο Cour de cassation από την κατοχή γνώσεων και προσόντων που κρίνονται αναγκαία.
- 51 Εντούτοις, είναι γεγονός ότι τα κράτη μέλη οφείλουν να ασκούν τις αρμοδιότητές τους στον τομέα αυτόν σεβόμενα τις κατοχυρωμένες από τη Συνθήκη ΛΕΕ θεμελιώδεις ελευθερίες (βλ. αποφάσεις Επιτροπή κατά Γαλλίας, C-496/01, EU:C:2004:137, σκέψη 55· Colegio de Ingenieros de Caminos, Canales y Puertos, C-330/03, EU:C:2006:45, σκέψη 29, και Νασιόπουλος, C-575/11, EU:C:2013:430, σκέψη 20).
- 52 Ειδικότερα, οι θεσπιζόμενες στο πλαίσιο αυτό εθνικές διατάξεις δεν επιτρέπεται να συνιστούν εμπόδιο στην πραγματική άσκηση της θεμελιώδους ελευθερίας που κατοχυρώνει το άρθρο 45 ΣΛΕΕ (βλ. αποφάσεις Kraus, C-19/92, EU:C:1993:125, σκέψη 28, και Peśla, C-345/08, EU:C:2009:771, σκέψη 35).
- 53 Επομένως, κατά τη νομολογία του Δικαστηρίου, εθνικοί κανόνες που θέτουν προϋποθέσεις όσον αφορά τα προσόντα, ακόμη και αν εφαρμόζονται άνευ διακρίσεων λόγω ιθαγένειας, ενδέχεται να παρακωλύσουν ή να καταστήσουν λιγότερο ελκυστική την άσκηση των εν λόγω θεμελιωδών ελευθεριών, εφόσον οι επίμαχοι εθνικοί κανόνες δεν λαμβάνουν υπόψη τις γνώσεις και τα προσόντα που έχει αποκτήσει ο ενδιαφερόμενος σε άλλο κράτος μέλος (βλ. αποφάσεις Βλασσοπούλου, C-340/89, EU:C:1991:193, σκέψη 15· Morgenbesser, C-313/01, EU:C:2003:612, σκέψη 62, και Peśla, C-345/08, EU:C:2009:771, σκέψη 36).
- 54 Στο πλαίσιο αυτό, υπενθυμίζεται ότι οι αρχές κράτους μέλους, όταν επιλαμβάνονται αιτήσεως που υποβάλλει πολίτης της Ένωσης για τη χορήγηση αδείας ασκήσεως επαγγέλματος στο οποίο η πρόσβαση εξαρτάται, κατά την εθνική νομοθεσία, από την κατοχή διπλώματος ή από επαγγελματική κατάρτιση, ή ακόμη από περιόδους πρακτικής ασκήσεως, οφείλουν να λαμβάνουν υπόψη το σύνολο

των διπλωμάτων, πιστοποιητικών και άλλων τίτλων, καθώς και τη σχετική πείρα του ενδιαφερομένου, προβαίνοντας σε συγκριτική εξέταση μεταξύ, αφενός, των ικανοτήτων που πιστοποιούνται με αυτά τα διπλώματα και αυτή την πείρα και, αφετέρου, των γνώσεων και προσόντων που απαιτούνται από την εθνική νομοθεσία (βλ. αποφάσεις Βλασσοπούλου, C-340/89, EU:C:1991:193, σκέψη 16· Fernández de Bobadilla, C-234/97, EU:C:1999:367, σκέψη 31· Dreessen, C-31/00, EU:C:2002:35, σκέψη 24, καθώς και Morgenbesser, C-313/01, EU:C:2003:612, σκέψεις 57 και 58).

- 55 Η ως άνω διαδικασία συγκριτικής εξέτασης πρέπει να παρέχει στις εθνικές αρχές του κράτους μέλους υποδοχής τη δυνατότητα να βεβαιώνονται βάσει αντικειμενικών κριτηρίων ότι με το αλλοδαπό δίπλωμα πιστοποιούνται, όσον αφορά τον κάτοχό του, γνώσεις και προσόντα, αν όχι όμοια, τουλάχιστον ισοδύναμα προς τα πιστοποιούμενα με το εθνικό δίπλωμα. Η εκτίμηση αυτή περί ισοτιμίας του αλλοδαπού διπλώματος πρέπει να στηρίζεται αποκλειστικώς στον βαθμό των γνώσεων και των προσόντων, που, με βάση το δίπλωμα αυτό, τη φύση και τη διάρκεια των σπουδών και τη σχετική με αυτές πρακτική εκπαίδευση, τεκμαίρεται ότι διαθέτει ο κάτοχός του (βλ. αποφάσεις Βλασσοπούλου, C-340/89, EU:C:1991:193, σκέψη 17· Morgenbesser, C-313/01, EU:C:2003:612, σκέψη 68, και Peśla, C-345/08, EU:C:2009:771, σκέψη 39).
- 56 Στο πλαίσιο της εξέτασης αυτής, το επιλαμβανόμενο κράτος μέλος μπορεί πάντως να συνεκτιμά τις αντικειμενικές διαφορές τόσο ως προς το νομικό πλαίσιο του οικείου επαγγέλματος στο κράτος μέλος προελεύσεως όσο και ως προς το πεδίο δραστηριότητάς του (βλ. αποφάσεις Βλασσοπούλου, C-340/89, EU:C:1991:193, σκέψη 18· Morgenbesser, C-313/01, EU:C:2003:612, σκέψη 69, και Peśla, C-345/08, EU:C:2009:771, σκέψη 44).
- 57 Αν από τη συγκριτική εξέταση των διπλωμάτων προκύπτει ότι οι γνώσεις και τα προσόντα που πιστοποιούνται με το αλλοδαπό δίπλωμα αντιστοιχούν στις γνώσεις και τα προσόντα που απαιτούν οι εθνικές διατάξεις, το κράτος μέλος υποχρεούται να δεχθεί ότι το δίπλωμα αυτό πληροί τις προϋποθέσεις που θέτουν οι εν λόγω διατάξεις. Αντιθέτως, αν από τη συγκριτική εξέταση προκύπτει μερική μόνον αντιστοιχία μεταξύ των ως άνω γνώσεων και προσόντων, το κράτος μέλος υποδοχής δικαιούται να απαιτήσει από τον ενδιαφερόμενο να αποδείξει ότι απέκτησε τις γνώσεις και τα προσόντα που του έλειπαν (βλ. αποφάσεις Βλασσοπούλου, C-340/89, EU:C:1991:193, σκέψη 19· Fernández de Bobadilla, C-234/97, EU:C:1999:367, σκέψη 32· Morgenbesser, C-313/01, EU:C:2003:612, σκέψη 70, και Peśla, C-345/08, EU:C:2009:771, σκέψη 40).
- 58 Συναφώς, στις αρμόδιες εθνικές αρχές εναπόκειται να εκτιμούν αν η επίκληση των γνώσεων που αποκτήθηκαν στο κράτος μέλος υποδοχής, στο πλαίσιο είτε ενός κύκλου σπουδών είτε πρακτικής πείρας, αρκεί προς αναπλήρωση των γνώσεων που έλειπαν (βλ. αποφάσεις Βλασσοπούλου, C-340/89, EU:C:1991:193, σκέψη 20· Fernández de Bobadilla, C-234/97, EU:C:1999:367, σκέψη 33· Morgenbesser, C-313/01, EU:C:2003:612, σκέψη 71, και Peśla, C-345/08, EU:C:2009:771, σκέψη 41).
- 59 Στον βαθμό που κάθε είδους πρακτική πείρα κατά την άσκηση συγγενών δραστηριοτήτων είναι ικανή να αυξήσει τις γνώσεις του αιτούντος, η αρμόδια αρχή οφείλει να λαμβάνει υπόψη κάθε είδους πρακτική πείρα, χρήσιμη για την άσκηση του επαγγέλματος, στο οποίο ζητείται η πρόσβαση. Η ακριβής σημασία που πρέπει να προσδοθεί στην πείρα αυτή καθορίζεται από την αρμόδια αρχή υπό το πρίσμα των συγκεκριμένων καθηκόντων που ασκήθηκαν, των γνώσεων που αποκτήθηκαν και εφαρμόστηκαν κατά την εκτέλεση των καθηκόντων αυτών καθώς και των αρμοδιοτήτων που ανατέθηκαν και του βαθμού ανεξαρτησίας που παραχωρήθηκε στον ενδιαφερόμενο (βλ. απόφαση Βανδώρου κ.λπ., C-422/09, C-425/09 και C-426/09, EU:C:2010:732, σκέψη 69).
- 60 Η νομολογία που μνημονεύθηκε στις σκέψεις 53 έως 59 της παρούσας απόφασης δεν εμποδίζει μια αρχή προσλήψεως προσωπικού, όπως είναι η επιτροπή, να στηριχθεί σε απόφαση αρμόδιας αρχής, όπως είναι το συμβούλιο αναγνωρίσεως ισοτιμίας τίτλων, τομέας νομικών σπουδών και εγκληματολογίας, της Communauté française de Belgique, προκειμένου να κρίνει αν ο επίμαχος αλλοδαπός τίτλος είναι ισότιμος προς τον απαιτούμενο εθνικό τίτλο.

- 61 Εντούτοις, όσον αφορά τη διαφορά της κύριας δίκης, από τη δικογραφία ενώπιον του Δικαστηρίου προκύπτει ότι η επιτροπή απέρριψε την αίτηση του A. Brouillard για συμμετοχή στον διαγωνισμό προσλήψεως εισηγητών στο Cour de cassation πριν το προαναφερθέν συμβούλιο αποφανθεί επί του αιτήματος του ενδιαφερομένου να αναγνωρισθεί η ισοτιμία του μεταπτυχιακού διπλώματός του επαγγελματικής κατευθύνσεως προς τον ακαδημαϊκό τίτλο του μεταπτυχιακού διπλώματος βελγικών νομικών σπουδών.
- 62 Από τη δικογραφία ενώπιον του Δικαστηρίου προκύπτει επίσης ότι ο A. Brouillard δεν πραγματοποίησε πλήρη νομική εκπαίδευση, όπως είναι αυτή η οποία οδηγεί στη λήψη διδακτορικού, μεταπτυχιακού ή πτυχιακού τίτλου νομικών σπουδών απονεμόμενο από βελγικό πανεπιστήμιο.
- 63 Όπως επιβεβαιώθηκε κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση, το μεταπτυχιακό δίπλωμα επαγγελματικής κατευθύνσεως που επικαλείται ο A. Brouillard δεν περιλαμβάνει καμία διδασκαλία βελγικού δικαίου και δεν πιστοποιεί καμία εκπαίδευση στους τομείς του διοικητικού δικαίου και του εργατικού και κοινωνικοασφαλιστικού δικαίου, ενώ το συμβούλιο αναγνώρισε ισοτιμίας τίτλων, τομέας νομικών σπουδών και εγκληματολογίας, της Communauté française de Belgique εκτιμά ότι η διδασκαλία της ύλης αυτής είναι απολύτως αναγκαία για την ολοκλήρωση, στην Communauté française de Belgique, του δεύτερου κύκλου νομικών σπουδών.
- 64 Με αυτά τα δεδομένα, επισημάνθηκε επίσης, κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση, ότι το ως άνω μεταπτυχιακό δίπλωμα περιλαμβάνει διδασκαλία του γαλλικού αστικού δικαίου, συμπεριλαμβανομένου του ενοχικού δικαίου και του δικαίου των συμβάσεων. Επομένως, δεν μπορούσε να αποκλειστεί ότι οι πιστοποιούμενες με το εν λόγω δίπλωμα γνώσεις και προσόντα μπορούσαν ως έναν βαθμό να ληφθούν υπόψη προκειμένου να εκτιμηθεί η κατοχή των γνώσεων και προσόντων που απαιτούνται για την άσκηση των καθηκόντων του εισηγητή στο Cour de cassation.
- 65 Επιπλέον, ο A. Brouillard επικαλέστηκε την επαγγελματική πείρα του, ιδίως εκείνη που απέκτησε ως συνεργάτης της υπηρεσίας τεκμηριώσεως και εναρμονίσεως κειμένων του Cour de cassation. Η επαγγελματική πείρα αυτή μπορούσε προφανώς να ληφθεί υπόψη στο πλαίσιο της προαναφερθείσας εκτιμήσεως.
- 66 Επομένως, η επιτροπή είχε την υποχρέωση να εξετάσει κατά πόσον το μεταπτυχιακό δίπλωμα επαγγελματικής κατευθύνσεως και η επαγγελματική πείρα του A. Brouillard αποδείκνυαν ότι αυτός είχε αποκτήσει τις απαιτούμενες γνώσεις και προσόντα. Στο αιτούν δικαστήριο εναπόκειται να ελέγξει αν, λαμβανομένων υπόψη όλων των κρίσιμων στοιχείων της υποθέσεως της κύριας δίκης, η επιτροπή όντως συμμορφώθηκε προς την ως άνω υποχρέωση και, εφόσον συντρέχει περίπτωση, αν ο ενδιαφερόμενος απέδειξε επαρκώς ότι διαθέτει τα αναγκαία προσόντα.
- 67 Επομένως, στο τέταρτο και πέμπτο προδικαστικό ερώτημα πρέπει να δοθεί η απάντηση ότι το άρθρο 45 ΣΛΕΕ έχει την έννοια ότι, υπό συνθήκες όπως εκείνες της υποθέσεως της κύριας δίκης, αντιτίθεται στη δυνατότητα της επιτροπής διαγωνισμού για την πρόσληψη εισηγητών σε δικαστήριο ορισμένου κράτους μέλους, οσάκις αυτή εξετάζει αίτηση πολίτη του εν λόγω κράτους μέλους για συμμετοχή στον ως άνω διαγωνισμό, να εξαρτά τη συμμετοχή αυτή από την κατοχή των διπλωμάτων που απαιτούνται δυνάμει της νομοθεσίας του συγκεκριμένου κράτους μέλους ή από την αναγνώριση της ακαδημαϊκής ισοτιμίας μεταπτυχιακού διπλώματος χορηγηθέντος από πανεπιστήμιο άλλου κράτους μέλους, χωρίς να λάβει υπόψη το σύνολο των διπλωμάτων, πιστοποιητικών και λοιπών τίτλων καθώς και τη σχετική επαγγελματική πείρα του ενδιαφερομένου, και να προβεί σε συγκριτική εξέταση των πιστοποιούμενων με τα ανωτέρω επαγγελματικών προσόντων και των αντίστοιχων προσόντων που απαιτεί η προαναφερθείσα νομοθεσία.

Επί των δικαστικών εξόδων

⁶⁸ Δεδομένου ότι η παρούσα διαδικασία έχει ως προς τους διαδίκους της κύριας δίκης τον χαρακτήρα παρεμπίπτοντος που ανέκυψε ενώπιον του εθνικού δικαστηρίου, σ' αυτό εναπόκειται να αποφανθεί επί των δικαστικών εξόδων. Τα έξοδα στα οποία υποβλήθηκαν όσοι υπέβαλαν παρατηρήσεις στο Δικαστήριο, πλην των ως άνω διαδίκων, δεν αποδίδονται.

Για τους λόγους αυτούς, το Δικαστήριο (δεύτερο τμήμα) αποφαινεται:

- 1) Το άρθρο 45 ΣΛΕΕ έχει την έννοια ότι, αφενός, έχει εφαρμογή σε περίπτωση, όπως η επίμαχη στην υπόθεση της κύριας δίκης, στην οποία πολίτης κράτους μέλους, που κατοικεί και εργάζεται στο κράτος μέλος αυτό, είναι κάτοχος αποκτηθέντος σε άλλο κράτος μέλος διπλώματος το οποίο επικαλείται για να του επιτραπεί να μετάσχει σε διαγωνισμό για την πρόσληψη εισηγητών στο Cour de cassation του πρώτου κράτους μέλους, και, αφετέρου, ότι η περίπτωση αυτή δεν εμπίπτει στο άρθρο 45, παράγραφος 4, ΣΛΕΕ.
- 2) Η οδηγία 2005/36/EK του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 7ης Σεπτεμβρίου 2005, σχετικά με την αναγνώριση των επαγγελματικών προσόντων, έχει την έννοια ότι η θέση του εισηγητή στο Cour de cassation δεν αποτελεί «νομοθετικώς κατοχυρωμένο επάγγελμα» κατά την έννοια της οδηγίας αυτής.
- 3) Το άρθρο 45 ΣΛΕΕ έχει την έννοια ότι, υπό συνθήκες όπως εκείνες της υποθέσεως της κύριας δίκης, αντιτίθεται στη δυνατότητα της επιτροπής διαγωνισμού για την πρόσληψη εισηγητών σε δικαστήριο ορισμένου κράτους μέλους, οσάκις αυτή εξετάζει αίτηση πολίτη του εν λόγω κράτους μέλους για συμμετοχή στον ως άνω διαγωνισμό, να εξαρτά τη συμμετοχή αυτή από την κατοχή των διπλωμάτων που απαιτούνται δυνάμει της νομοθεσίας του συγκεκριμένου κράτους μέλους ή από την αναγνώριση της ακαδημαϊκής ισοτιμίας μεταπτυχιακού διπλώματος χορηγηθέντος από πανεπιστήμιο άλλου κράτους μέλους, χωρίς να λάβει υπόψη το σύνολο των διπλωμάτων, πιστοποιητικών και λοιπών τίτλων καθώς και τη σχετική επαγγελματική πείρα του ενδιαφερομένου, και να προβεί σε συγκριτική εξέταση των πιστοποιούμενων με τα ανωτέρω επαγγελματικών προσόντων και των αντίστοιχων προσόντων που απαιτεί η προαναφερθείσα νομοθεσία.

(υπογραφές)